

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS
VIDAUS TYRIMŲ IR VEIKLOS PROCESŲ
KONTROLĖS SKYRIUS**

Budžetinė įstaiga, Algirdo g. 19, 03607 Vilnius, tel. (8 5) 265 0193, faks. (8 5) 213 9751, el. p. info@vdi.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188711163.
Skyriaus duomenys: Aguonų g. 4, 03213 Vilnius.

**VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS
KORUPCIJOS RIZIKOS IR (AR) RIZIKOS VEIKSNIŲ VEIKLOS SRITYSE,
KURIOSE EGZISTUOJA KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO
TIKIMYBĖ, NUSTATYMO 2022 METAIS ATASKAITA**

2022-09-23 Nr. B-13

Vilnius

Lietuvos Respublikos valstybinėje darbo inspekcijoje (toliau – VDI arba Inspekcija), tikslu nustatyti korupcijos rizikas ir (ar) rizikos veiksnius, galinčius sudaryti prielaidas Inspekcijos valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, (toliau kartu – VDI darbuotojai) padaryti korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus ir nustatyti priemones, skirtas tokioms nustatytosioms rizikoms (rizikos veiksniams) sumažinti ar pašalinti, 2022 metais antikorupcinio požiūriu VDI buvo įvertinta viešai neskelbiamos tarnybinės informacijos naudojimo sritis bei tai, kaip Inspekcijoje yra vykdomi kiti Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos pasiūlymai dėl privalomų ir rekomenduotinių Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo kontrolės subjektų veiksmų, pateikti Rekomendacijose dėl Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo laikymosi kontrolės ir priežiūros, patvirtintose Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2021-11-24 sprendimu Nr. KS-332 (toliau – Rekomendacijos). Atsižvelgiant į tai, jog subjektu atsakingu už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą Inspekcijoje yra paskirtas VDI Vidaus tyrimų ir veiklos procesų kontrolės skyrius (toliau – Skyrius), šį korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą atliko pastarojo specialistai.

Šioje ataskaitoje nurodyta Inspekcijos vykdomos veiklos sritis (sritys) buvo priskirta prie sričių, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, kadangi anksčiau Skyriaus specialistai nustatė (2022-08-05 išvada Nr. B-12), kad VDI darbuotojų įgyvendinami uždaviniai, vykdomos funkcijos, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nepakankamai apibrėžti Inspekcijos lokaliniuose teisės aktuose. Atliekant aptariamą korupcijos rizikų (jos veiksnių) nustatymą buvo atlikta tam tikrų, žemiau išvardintų, teisės aktų turinio analizė bei identifikuotos atitinkamos teisinio reglamentavimo spragos. Viso to išdavoje, konstatuotina, jog Inspekcijos lokaliniuose teisės aktuose nėra visiškai tinkamai įgyvendinamos Rekomendacijos ir darytina išvada, kad yra poreikis pastaruosius reglamentuoti detaliau tokiu būdu:

1. Rekomendacijų 8 punktą nustato paskirti įgaliotą asmenį (ar asmenis), kuris konsultuotų kitus asmenis dėl privačių interesų deklaravimo, tikrintų deklaracijose pateiktus duomenis ir privačius interesus, deklaruojančių asmenų prašymu arba savo iniciatyva teiktų rekomendacijas dėl šio

įstatymo nuostatų laikymosi, rengtų rašytines išankstines rekomendacijas, sprestų interesų konfliktų valdymo bei kitus tarnybinės etikos klausimus. Informaciją apie šiems asmenims suteiktus Įstatymo kontrolės ir priežiūros įgaliojimus bei jų kontaktinius duomenis siūlytina skelbti institucijos ir įstaigos, perkančiojo subjekto interneto svetainėje.

Inspekcijos interneto svetainėje kaip konsultuojantis asmuo aptariamais klausimais nurodytas Skyriaus vyriausiasis darbo inspektorius V. Skirmantas. VDI Viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatymo nuostatų laikymosi ir kontrolės vykdymo Lietuvos Respublikos valstybinėje darbo inspekcijoje prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) 5, 14.3 ir 25 punktuose kontrolės ir konsultavimo funkcijos numatytos Skyriui.

Siūloma Aprašo 5, 14.3 ir 25 punktus pakeisti, – kontrolės ir konsultavimo funkcijas atliekančiu asmeniu nurodant Skyriaus vyriausiąjį darbo inspektorių V. Skirmantą.

2. Rekomendacijų 9.1 punktą nustato pareigą dėl informavimo (elektroniniu paštu, pasirašytinai) į pareigas renkamus, priimamus ir skiriamus asmenis bei asmenis, kuriems privaloma deklaruoti privačius interesus ir panašiai, juos konsultuoti bei periodiškai priminti apie privačių deklaracijų atnaujinimą.

Aprašo 4.1 punkte yra nustatyta pareiga VDI Administravimo skyriui informuoti į pareigas priimamus asmenis apie privačių interesų deklaravimą, tačiau nenurodoma kokia forma tai reikia padaryti.

Siūloma Aprašo 4.1 punktą papildyti nuostata, jog į pareigas priimamus asmenis apie privačių interesų deklaravimą reikia informuoti elektroniniu paštu.

3. Rekomendacijų 9.2 punkte nurodyta patvirtinti sąrašus pareigų, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus ir juos paskelbti (atnaujinti) įstaigos interneto svetainėje.

Inspekcijoje toks sąrašas patvirtintas Lietuvos Respublikos valstybinio darbo inspektoriaus 2021-11-08 įsakymu Nr. EV-247 ir yra paskelbtas VDI interneto svetainėje, tačiau Rekomendacijose nurodyta, kad tokie sąrašai turi būti du. Pirmas, kuriame yra išvardinti Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo įstatyme (toliau – Įstatymas) nurodyti asmenys ir antras, kuriame – išvardinti asmenys, turintys pateikti deklaracijas įstaigos vadovo sprendimu.

Siūloma įvertinti (apsvarstyti klausimą) ar nereikėtų Inspekcijoje patvirtinti du atskirus sąrašus: vieną, kuriame būtų išvardinti Įstatyme nurodyti asmenys ir antrą, kuriame būtų išvardinti asmenys, turintys pateikti deklaracijas Lietuvos Respublikos valstybinio darbo inspektoriaus sprendimu, jeigu poreikis turėti pastarąjį būtų nustatytas.

Pastaba: šis pasiūlymas (klausimas) yra susijęs su 7 šios ataskaitos dalyje pateikto pasiūlymo (klausimo) svarstymu.

4. Rekomendacijų 9.3 punkte nurodyta privačių interesų deklaracijas įstaigoje tikrinti ne rečiau kaip kartą per pusę metų, o veiklos srityse kur yra didžiausia konfliktų tikimybės rizika tai daryti ne rečiau kaip kas ketvirtį.

Aprašo 25 punkte yra nustatyta, jog tai, kaip Inspekcijoje laikomasi Įstatymo ir Aprašo nuostatų yra tikrinama „kartą metuose, ar dažniau esant būtinumui“.

Siūloma Aprašo 25 punktą pakeisti ir jame nustatyti, kad privačių interesų deklaracijos Inspekcijoje turi būti tikrinamos ne rečiau kaip kartą per pusę metų, o VDI veiklos srityse kur yra didžiausia konfliktų tikimybės rizika (jas išvardinus) – ne rečiau kaip kas ketvirtį.

5. Rekomendacijų 9.4 punkte yra nurodyti pasiūlymai dėl rašytinių išankstinių rekomendacijų pateikimo, siekiant išvengti galimų interesų konfliktų.

Neskirti užduočių ir teikti rekomendacijas VDI darbuotojams, galintiems patirti interesų konfliktą, numatyta Aprašo 12.2 ir 12.3 punktuose.

Siūloma Aprašo 12.2 ir 12.3 punktus praplėsti, juose nustatant, kad:

- **deklaruojančiam asmeniui negali būti pavesta atlikti užduočių, galinčių jam kelti interesų konfliktą;**
- **nedelsiant, savo iniciatyva raštu pateikti deklaruojančioms asmenims, kurių privačių interesų deklaracijose nurodyti duomenys gali daryti įtaką jiems vykdant tarnybinę veiklą, rašytines išankstines rekomendacijas, nuo kokių tarnybinių pareigų atlikimo (pavedimų vykdymo) jie privalo nusišalinti;**
- **nedelsiant raštu informuoti deklaruojančio asmens, kurio privačių interesų deklaracijoje nurodyti duomenys gali daryti įtaką vykdant tarnybinę veiklą, tiesioginį vadovą ar (ir) asmenis, atsakingus už užduočių tokiems darbuotojams paskirstymą ir jų įgyvendinimo kontrolę, apie pateiktą rekomendacijų turinį;**
- **deklaruojančių asmenų prašymu atlikti jų deklaracijose pateiktų duomenų lyginamąją patikrą ir pateikti jiems rašytines išankstines rekomendacijas, nuo kokių konkrečių tarnybinių pareigų atlikimo jie turėtų nusišalinti.**

6. Rekomendacijų 9.7 punkte kalbama apie draudimus naudotis tarnybinėmis pareigomis ir/ar tarnybiniu statusu bei įstaigos valdomu turtu asmeninei naudai gauti ir viešai neskelbiama tarnybine informacija ne tokiai veiklai vykdyti:

6.1. *yra rekomenduota nustatyti tarnybinės nuosavybės (turto) rūšis, kurios dėl jų savybių gali būti panaudotos ir ne tarnybinei veiklai (pavyzdžiui, automobiliai, IT įranga, ryšio, buitės, kanceliarinės priemonės, patalpos ir kt.) bei patvirtinti ir pavišinti naudojimosi tokiu turtu tik tarnybinei veiklai tvarką, o taip pat kontrolės priemones, atsižvelgiant į įstatymo nuostatas bei teisės aktuose nustatytas išimtis. Apie individualių išimčių taikymą skelbti institucijos interneto svetainėje.*

Bendro pobūdžio draudimai naudoti tarnybinės darbo priemones asmeniniams tikslams yra nustatyti VDI valstybės tarnautojo ar darbuotojo etikos ir elgesio kodekso 15.4 ir VDI darbo tvarkos taisyklių 11, 12 ir 13 punktuose, Elektroninio pašto sistemos naudojimo ir administravimo VDI apraše, VDI tarnybinio transporto naudojimo, kelionės lapų pildymo, apskaitos ir kontrolės tvarkos apraše ir VDI tarnybinio judriojo telefono ryšio naudojimo tvarkos apraše,

Siūloma parengti atskirą tvarką, kurioje būtų nustatytos Inspekcijoje tarnybinės nuosavybės (turto) rūšys, kurios dėl jų savybių gali būti panaudotos ir ne tarnybinei veiklai bei patvirtinti ir pavišinti naudojimosi tokiu turtu tik tarnybinei veiklai tvarką, o taip pat kontrolės priemones, atsižvelgiant į įstatymo nuostatas bei teisės aktuose nustatytas išimtis. Taip pat nurodyti, jog apie individualių išimčių taikymo atvejus turi būti paskelbta Inspekcijos interneto svetainėje.

6.2. *yra rekomenduota užtikrinti, kad institucijos darbuotojai neviešos tarnybinės informacijos, kuria jie disponuoja, nenaudotų ne tarnybinei veiklai, tai yra, savo, savo artimų, ar kitų trečiųjų asmenų privatiems interesams (nepriklausomai nuo galutinės informacijos panaudojimo paskirties) tenkinti. Atsižvelgiant į darbuotojų deklaruotus privačius interesus (pavyzdžiui, įmonių akcijos, kitos darbovietės ir pan.) ar kitą turimą informaciją, rekomenduotina periodiškai, o esant būtinybei – ad hoc (pavyzdžiui, viešųjų pirkimų, įmonių kontrolės bei priežiūros procedūrų atvejais) įsivertinti galimai jautrios tarnybinės informacijos nutekėjimo už institucijos ar įstaigos ribų rizikas ir nustatyti tai galinčias užkardyti priemones, be kita ko, apimančias prieigos prie atitinkamos informacijos apribojimą, laikiną ar nuolatinį funkcijų pertvarkymą, deklaruojančio asmens nušalinimą nuo tam tikrų funkcijų atlikimo ir panašiai.*

Bendro pobūdžio draudimai, susiję su tarnybinės informacijos platinimu, yra nustatyti VDI darbo tvarkos taisyklių 25 ir VDI valstybės tarnautojo ar darbuotojo etikos ir elgesio kodekso 12.3 punktuose.

Siūloma parengti ir patvirtinti atskirą VDI viešai neskelbiamos tarnybinės informacijos naudojimo (apsaugos) tvarkos aprašą.

6.3. yra rekomenduota darbuotojus supažindinti su draudimu privatiems (su tiesioginių tarnybinių pareigų atlikimu nesusijusiems) poreikiams tenkinti ar asmeninei nuomonei ne tarnybos metu reikšti naudoti (ir demonstruoti) tarnybai skirtus rekvizitus, – institucijos ženklą, emblemą, pavadinimą, savo pareigybės pavadinimą, tarnybinį telefoną, elektroninį paštą, socialines paskyras ir panašiai. Užtikrinti, kad šių reikalavimų būtų laikomasi.

Tokio pobūdžio nuostatos yra bendrais bruožais aptartos VDI valstybės tarnautojo ar darbuotojo etikos ir elgesio kodekso 15.4 ir VDI darbo tvarkos taisyklių 11, 12 ir 13 punktuose.

Siūloma VDI valstybės tarnautojo ar darbuotojo etikos ir elgesio kodekso 15.4 ir VDI darbo tvarkos taisyklių 11, 12 ir 13 punktus praplėsti, juose nustatant, kad VDI darbuotojai turi būti supažindinti su draudimu privatiems (su tiesioginių tarnybinių pareigų atlikimu nesusijusiems) poreikiams tenkinti ar asmeninei nuomonei ne tarnybos metu reikšti naudoti (ir demonstruoti) tarnybai skirtus rekvizitus, – institucijos ženklą, emblemą, pavadinimą, savo pareigybės pavadinimą, tarnybinį telefoną, elektroninį paštą, socialines paskyras ir panašiai.

7. Rekomendacijų 9.8 punkte pateikti siūlymai dėl deklaruojančių asmenų pareigų dalyvaujant pirkimuose. Vadovaujantis Įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 3 punktu, rekomenduota paskirti atsakingą asmenį, kuris prižiūrėtų, kaip supaprastintus pirkimus vykdantys ir pirkimų procedūrose (toliau – pirkimai) dalyvaujantys darbuotojai (pirkimo komisijos nariai, asmenys, perkančiojo subjekto vadovo paskirti atlikti supaprastintus pirkimus, ir pirkimų procedūrose dalyvaujantys ekspertai, pirkimo iniciatoriai) laikosi Įstatymo nuostatų vykdydami pirkimų procedūras; užtikrinti, kad visi pirkimuose dalyvaujantys asmenys užpildytų privačių interesų deklaracijas ir jas pateiktų įstatymo nustatyta tvarka ir terminais; atsakingiems asmenims rekomenduota laiku atlikti nuolatinę (prevencinę) pirkimuose dalyvauti paskirtų deklaruojančių asmenų privačių interesų deklaracijų duomenų ir privačių interesų tikrinimą; siekiant užtikrinti laiku ir tinkamą privačių interesų deklaracijų pateikimą ir atnaujinimą, siūloma patvirtinti pirkimus inicijuojančių asmenų vardinį sąrašą.

Siūloma įvertinti (apsvarstyti klausimą) ar nereikėtų Inspekcijoje sudaryti vardinį viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių asmenų, privalančių deklaruoti privačius interesus, sąrašą.

Pastaba: šis pasiūlymas (klausimas) yra susijęs su 3 šios ataskaitos dalyje pateikto pasiūlymo (klausimo) svarstymu.

8. Rekomendacijų 9.9 punkte nustatyti atstovavimo apribojimai – valstybinėje tarnyboje dirbančius asmenis, juos priėmus į pareigas, pasirašytinai ar elektroninėmis ryšio priemonėmis supažindinti su jiems taikytiniais, Įstatymo 12 straipsnyje reglamentuotais, teisės atstovauti apribojimais einant šias pareigas bei su, Įstatymo 17 straipsnyje nustatytais, atstovavimo ribojimais, taikomais nustojus dirbti valstybinėje tarnyboje (atleidus iš pareigų).

Siūloma papildyti Aprašą nuostata dėl Įstatymo 12 straipsnio reikalavimų įgyvendinimo.

9. Rekomendacijų 9.10 punkte nustatyti apribojimai priimti dovanas ar paslaugas – reikalavimas pasitvirtinti dovanų registravimo, vertinimo, apskaitymo, saugojimo tvarką (taisykles), patvirtinti dovanų registrą (žurnalą).

Siūloma VDI darbuotojų pagal tarptautinį protokolą ar tradicijas gautų dovanų ir reprezentacijai skirtų dovanų perdavimo, įvertinimo, apskaitos ir saugojimo tvarkos aprašą papildyti nuostatomis dėl dovanų politikos ir jų registravimo.

10. Rekomendacijų 9.11 punkte nustatyta pareiga pasirašytinai informuoti naujai priimamus institucijos ar įstaigos darbuotojus apie įstatyme numatytą prievolę raštu pranešti savo institucijos ar įstaigos vadovui ar jo įgaliotam asmeniui apie tai, kad jie priėmė pasiūlymą pereiti į kitą darbą; pasirašytinai informuoti institucijos ar įstaigos darbuotojus, priėmusius siūlymą pereiti į kitą darbą ir pranešusius apie tai darbdaviui, apie prievolę nusišalinti nuo sprendimų, susijusių su būsimu darbdaviu, rengimo, svarstymo ir priėmimo.

Siūloma papildyti Aprašo 21 ir 22 punktus nuostatomis apie pareigas pasirašytinai informuoti naujai priimamus VDI darbuotojus apie įstatyme numatytą prievolę raštu pranešti Inspekcijos vadovui ar jo įgaliotam asmeniui apie tai, kad jie priėmė pasiūlymą pereiti į kitą darbą bei pasirašytinai informuoti VDI darbuotojus, priėmusius siūlymą pereiti į kitą darbą ir pranešusius apie tai darbdaviui, apie prievolę nusišalinti nuo sprendimų, susijusių su būsimu darbdaviu, rengimo, svarstymo ir priėmimo.

Aukščiau nurodytų VDI lokaliniuose teisės aktuose esančių teisinio reglamentavimo spragų pašalinimas (pasiūlymų įgyvendinimas) neabejotinai leistų padidinti Inspekcijos vidaus kontrolės sistemos efektyvumą, kuris dėl aptartų teisės normų stokos, šiuo metu, yra nepakankamas ir dėl to kelia atitinkamą korupcijos riziką.

Vidaus tyrimų ir veiklos procesų
kontrolės skyriaus vedėjas

Rimas Grigaravičius

Vidaus tyrimų ir veiklos procesų
kontrolės skyriaus vyresnysis patarėjas

Giedrius Pažūsis